

جریدہ علیہ

مشيخت جليلہ اسلاميہ نك جريدہ رسميه سيدر

۱۵ شعبان المعظم سنہ ۱۳۳۸

عدد ۵۹

اون بش کونده بر نشر اولنور

بشجي سنہ

علم کلام [۱*]

— معلوم ، وعند المتكلمين معلومك اقسامی —

« معلوم » بیلنمك شاندن اولان شیدرکه « مانمن شانه ان یعلم » یا نمود ، مایصح ان یعلم و یخبر عنه « تعریفله معرف اولوب عند المتأخرین علم کلامك موضوعیدر .
 جمهور متكلمین عندنده « معلوم » ایکی در . بری معدوم ، دیکری موجوددر .
 معدوم : مالم یتحقق وجوده فی الخارج . یعنی خارجده وجودی تحقق وتعیین ایتیاندر .
 موجود : مایتحقق وجوده فی الخارج . یعنی خارجده وجودی تحقق وتعیین ایدندر .
 (خارج) قیدی ، اکثر متكلمین وجودی ذهنی انکار ایتدکارندن ناشیدر .
 محققین متأخرین ایسه وجود ذهنیه قائل اولدقلرندن تعریفده (خارج) قیدینك ذکرینه لزوم کورمزله .

قاضی ابوبکر باقلانی ایله امام الحرمین کی بعض متكلمین موجود ایله معدوم آرهنده برقسم ثالث اثبات ایدوب آگا (حال) تسمیه ایتدیلر . و بناء علیه (معلومی) اوچ قسمه منقسم قیلدیلر .

بذاته ثابت ومتحقق اولورسه (موجود) ، شیء آخره تبعیله متحقق اولورسه (حال) ، اصلاً ثابت ومتحقق اولورسه (معدوم) در دیدیلر . بو صورتده (حال) نه موجود ونه معدومدر . بلکه موجود ایله معدوم آرهنده کائن بر موجودك صفقی اولوب امور اعتباریه دتدر . سفینه نك حرکتنه تبعیله اهل سفینه نك حرکتی کی در .
 (موجود) ایکی قسمدر . واجب ، ممکن در وجودی بذاته [۱] اولورسه واجب ، اولورسه ممکن در .

(معدوم) دخی ایکی قسمدر . معدوم ممتنع ، معدوم ممکن در . معدومك عدم تحقیق بذاته اولورسه (معدوم ممتنع) در . اولورسه (معدوم ممکن) در .

[۱] وجوب ذاتی نك معناسی جمهور متكلمینه کوره وجودی مقتضای ذاتی ، علت تامه اولقدر . حکمایه و محققینه کوره وجودی ذاتی نك عینی اولقدر . چونکه برشیثك وجود و تعینی ماهیتك عینی در . هند الاشعری المنکر للوجود الذهنی . واجبه هینی ممکنده غیری در . عند الحكماء والمحققین . ماهیتك غیری و ماهیت اوزه زائددر . هند بعض المتكلمین المثبتین لا وجود الذهنی .
 [*] ۴۴ ، ۴۵ ، ۴۷ ، ۴۸ ، ۴۹ ، ۵۰ ، ۵۱ ، ۵۲ ، ۵۴ ، ۵۵ ، ۵۶ ، ۵۷ ، ۵۸ نجی نسخه لردن مابعد

كذلك (موجود) ايكي قسمدر . برى قديم ديكرى حادثدر .
 (قديم) عدم ايله مسبوق اولياندر . جناب حقل ذاتى وصفاتى كې .
 (حادث) عدم ايله مسبوق اولاندر . كائناتك ذاتى وصفاتى كې .
 (حادث) ايكيدير برى (جوهر) ياخود (عين) ديكرى (عرض) در .
 (جوهر) بالذات متحيز اولان يعنى بذاته قائم وباشلى باشه موجود اولوب تحيزى
 ديكرينك تحيزينه تابع اولياندر .

(عرض) بالذات متحيز اوليان يعنى بذاته قائم اوليوب غير ايله قائم اولان و تحيزى
 ديكرينك تحيزينه تابع اولوب قيامى همه حال رحله محتاج بولاندر . الوان ، اكوان ،
 طعوم ، روائح كې .

غير ايله قيامدن مراد صفتك موصوفه اختصاصى كې شئ آخره اختصاصى در .
 تقويم آخرله (دولومات) اوج قىلىدور . واجب الوجود ، ممكن الوجود و يا جائز
 الوجود ، متنع الوجود و يا مسحيل الوجود در .

واجب الوجود : عقلاً عدمى متصور اوليوب وجودى (وارلقى) مقتضائى ذاتى اولديغندن
 بشقه مؤثره محتاج اولياندر .

ممكن الوجود : عقلاً وجودى و عدمى صحيح اولوب مقتضائى ذاتى اولديغندن وجود
 و عدمنده بر مؤثره محتاج اولاندر . عالم واجزاء عالم كې .

متنع الوجود : عقلاً وجودى متصور اوليوب عدمى مقتضائى ذاتى اولاندر . شريك
 بارى ، ارتفاع نقيضين ، اجتماع نقيضين كې .

فقط عندالاکثرين وجوب ، امکان ، امتناع جوهر و يا عرض قيلندن اوليوب اعتبارات
 عقليه دندر .

(جوهر و يا) عين : اصلاً طولاً ، عرضاً ، عمقاً تجزى و تقسيمى قابل اولمازسه
 متقدمين اصطلاحنده (جزئى تجزى و يا جوهر فرد) متأخرين اصطلاحنده (جزء فرد)
 اطلاق اولنور . تجزى و تقسيمى قابل ايسه (جسم) ، يالكز طولاً تقسيمى قابل ايسه
 (خط) ، هم طولاً و هم عرضاً قسمت قبول ايدرسه (سطح) دينور .

(جسم) ابعاد ثلاثهسى يعنى طولى ، عرضى ، عمقى اولان و حواس خسه دن برينك
 و يا بردن زياده سنك امانه و واسطه سيله حس اولنان مادى شئيه دينور . بوكا اصطلاح حكماده

« (جسم طبیعی) تسمیه اولنور . (جسم تعلیمی) دخی طول ، عرض ، عمق دن عبارت اولان ابعاد ثلاثه نك تمامی بردن تصور اولندی و قنده حصوله کلان شی متصوره اطلاق اولنور . بونکله تسمیه سی ، علوم تعلیمیه ده یعنی عوارض مقدار دن بحث ایدن علوم ریاضیه ده بحث اولندیغدن ناشیدر .

بوجسم تعلیمی دخی ماوی اوله رق تصور اولنور سه (جسم طبیعی) حاصل اولور . « (جسم) تجزی سی غیر قابل و فوق العاده کوچک برطاقم جزؤلردن مرکدر . اجسامك شصوصوك جزؤلرینه (جزء فرد) نامی ویریلور . وقابلیت انقسام ، نامتناهی اولیوب جزؤل فردلرده ختام بولور .

قدمای فلاسفه اشبو جزؤ فردی انکار ایله «تقسیم قبول ایتیان بر جزؤ یوقدر . جسم، هیولی ایله صورتدن مرکدر» دیرلردی . متکلمین حضراتی ده آنلرک بوقوللرینی ابطال و جزء فردك وجودینی اثبات ایله اوغراشیورلردی .

شمعی ایسه حکمت جدیده اربابی دخی جزء فردك وجودیه فائل اولملریله متکلمین کلامی تأیید ایتشدیر .

حکمت طبیعییه بیان اولندیغنه کوره قبول انقسام ، هر نه قدر اجسامك خواص عمومیه سندن [۶] ایسه ده لکن بدرجه غایت تقسیم اولنوب آندن ایلری الی غیرالهایه بالفعل تقسیمی قابل اوله ماز . اودرجه غایتده بولنان قسم اصغره «جزؤ فرد و یا جوهر فرد» تسمیه اولمش و کافه اجسام اشبو جزؤ فردلردن مرکب بولنمشدر .

اجزاء مذکوره دخی آرهلرنده اولان قوه دافعه جزؤ فردیه حسیله بربرلرینه ملاصق اولمدقلرندن آرهلرنده غایت اصغر و (مسامات) دینلان برطاقم بوش محللرقالیر .

اشبومسامات کلی و یا جزئی هر جسمده موجود اولوب کافه اجسامك بعض حاللرده منبسط و یا منقبض اولملری خصوصی جزؤ فردلرینك بربرینه ملاصق و متصل اولیوب آرهلرنده مسامات بولنمنه دلالت ایدن برکیفتدر .

[۶] اجسامك خواص عمومیه سی : تحیز ، عدم تافذ ، قبول انقسام ، ذومسامیت ، تضیق ، الاستیقت ، انبساط ، تحرك ، عطالت کی شیلر اولوب تحیز ایله عدم تافذ خاصه لری خواص عمومیه اصلیه عدواعتبار اولنور . چونکه هر هانکی برشیده شوایی خاصه بولنور سه شی مذکور موجود اوله رق جسم اولور .

حسین عونی